

Ennél a módszernél a tanulóknak van ideje és alkalma az új fogalmakkal megismerkedni a *szemléltetés* és az azt kiegészítő *tanári bemutató* alapján. Így a táblai és füzetvázlat — még ezekben a viszonylag nehezebb esetekben is — a már *megismert* fogalmak rögzítését jelentheti.

Dr. Várkonyi Nándor
főiskolai tanársegéd

MUNKATERV AZ IRODALMI SZAKKÖRÖK SZÁMÁRA

3. rész: SORSUNK RÉGEN ÉS MA (Négy foglalkozás)

1. foglalkozás: Gyermeksors a múltban — a jelenben
2. „ : Az anya sorsa a múltban — a jelenben
3. „ : A dolgozó ember sorsa a múltban — a jelenben
4. „ : Mai életünk irodalmunk tükrében.

A négy foglalkozás anyagának feldolgozásával szakköri feladataink megoldásán túl az is *célunk*, hogy előkészítsük tanítványainkat felszabadulásunk 20. évfordulójának és az anyák napjának méltó megünneplésére. A szemelvényanyag összeválogatásában szem előtt tartottuk a tanulók meglévő irodalmi ismereteit, valamint azt a feladatot is, hogy ezeket az ismereteket tervszerűen el kell mélyítenünk. — Fejlesztani kívánjuk a tanulók előadó készségét, és ilyen módon egyúttal az úttörőpróba követelményeinek teljesítésére is előkészítjük őket. Az édesanya és a dolgozó nép iránti szeretet elmélyítésével érzésvilágukat gazdagítjuk, a művészi szép megértésével és művészi élmények nyújtásával pedig az ízlésfejlesztést és az alkotó tevékenység kibontakoztatását szolgáljuk.

A feldolgozásban követendő módok:

Egynéhány tanuló a tanár által előzőleg megadott szempontok alapján felkészül a kijelölt szemelvények ismertetésére.

A vezető tanár legalább egy-egy prózai és verses alkotást a szakkör tagjaival közösen dolgoz fel.

Mai életünk egy-egy érdekesebb eseményével kapcsolatban riportot vagy rövid elbeszélést is írhatnak az alkotó készség fejlesztésére.

Kívánatos, hogy a feldolgozási órákon minden szakköri tag kezében — lehetőség szerint — legyen ott a foglalkozás anyaga.

Vegyük igénybe a meglévő audio-vizuális szemléltető eszközöket is! (Művészi reprodukciók, dia- és hangosfilm.)

1. foglalkozás: *Gyermeksors a múltban — a jelenben*

Ez a témakör közel áll a gyermekek érdeklődéséhez. A jelennek már ők is élvezői. Az éhes, mezítláb, rongyos gyermekek világa pedig öröndetesen mesészerűnek tűnik már a számukra. A múlt és jelen összevetése az ismeretek rendszereződését eredményezi. A művészi alkotások erős érzelmi kötést is adnak ezeknek a rendszereződő ismereteknek. Ilyen módon jobban megértik, hogy ez a nyugodt jelen, az ő boldog gyermekkoruk dolgozó népünk küzdelmének és szüntelen áldozathozatalának eredménye. Jelenlegi helyzetüket éppen ezért akkor becsülik meg igazán, ha védelmezői és továbbfejlesztői lesznek mindannak, amit szüleik és nagyszüleik megteremtettek.

A szomorú gyermeksorsok bemutatásához azért javasoljuk József A. versét, illetőleg Móra F., Móricz Zs. és Hollós Korvin Lajos írásait, mert ezeknek az ismerős íróknak az alkotását a tanulók már eleve érdeklődéssel fogadják, és így mondanivalójuk is fokozott érzelmi hatást kelthet. A feldolgozás módját illetően mindig szem előtt kell tartanunk tanítványaink önállóságának fejlesztését. A tanár azonban egy-egy prózai részlet vagy vers bemutatásával tudatosan fejlessze a tanulók művészi ízlését és érzelemlátását!

A foglalkozás menete

1. óra

Bevezető: Szerzte az országban gondtalan, vidám gyerekek ülnek az iskolapadokban, mint Ti ebben a pillanatban. Otthonotokban és az iskolában is érzitek a szeretetteljes gondoskodást. Jó, hogy mindezt természetesnek veszitek. Nem csoda, ha néha valószínűtlennek tartjátok mindazt, amit nagyszületek vagy születek saját gyermekkorukról, a 10–12 éves fejjel dolgozni kényszerülő gyerekekről beszélnek. Pedig Arany János szavaival szólva: „Nem mese ez, gyermek.” A felszabadulás előtt sok-sok gyermek hírből sem ismerte a számotokra természetes gondtalanságot.

Célkitűzés: Amikor most már két évtized távlatából idézzük fel a húsz év előtti gyermeksorsokat, és szembesítitek azokat a magatok életével, ebből az összehasonlításból is lemérhetitek a felszabadulás történelmi tényét és saját gyermekkorotok szépségét.

Megbeszélés: Móra F. Kincskereső kisködmönének Gergőjét jól ismeritek. A kis bice-bócára is emlékeztek. Csak talán az nem egészen világos számotokra, hogy régen a szegény gyermekek sorsában az volt a leginkább fájdalmas, hogy kilátástalanság meredt feléjük, ritkán érezték a segítő kéz melegét (mint pl. a kis Gergő Malvinka gondoskodását). Még kevésbé érezhették, hogy egy egész társadalom gondoskodó szeretete veszi körül őket.

A nyomorúságában magára hagyott gyermek sorsát idézzük fel a *Kincskereső kisködmön* *A kövek megszólalnak* c. fejezetével. (Egy tanuló röviden ismerteti az eseményt, egy másik pedig közben felolvassa a leghatásosabb részleteket. Pl. „Láttam pedig, hogy egy száraz mohaágyon fekszik a földön a kis bice-bóca... igazi kenyér, nagyapóka?” — Azután: „De jó volna egyszer meleg szobában aludni, nagyapó... Tudod, báránykám, nincs már olajunk, mondta halkán az öreg ember.”)

Régen, a felszabadulás előtt nemcsak nyomorúságban és szenvedésben volt része a szegény ember gyermekének, hanem meg is alázták. Éreznie kellett a kiszolgáltatottságot, a lebecsülést csak azért, mert nem született bele a jómódba, mert szülei szegények, esetleg éppen munkanélküliek voltak, mint ahogyan ezt *Móricz Zs. Ami megérthetetlen* c. elbeszélésében elétek tárja. (Az elbeszélést ugyancsak két tanuló, lehetőleg két kislány dolgozza fel az előbbihez hasonló módon. Rövid megbeszélés is kövesse a tanár irányításával!) Elsősorban azt kell észrevétnünk a tanulókkal, hogy az előző társadalmi rendszerben a legjobb szándékú egyéni kezdeményezés (pl. a tanító jószívűsége, törődése) is szükségszerűen hajótörést szenvedett az osztálykülönbségek, az emberi méltóság megalázása miatt.

Régen a sok szegény gyerek közül még a legtehetségesebbjének is csak ritkán, kivételesen sikerült kedve szerint továbbtanulnia. *Móra F. Szeptemberi emlék* c. elbeszélése alapján nyilvánvaló, hogy az önző, hatalmát féltő elnyomó társadalmi rendszernek nem lehetett célja a tehetséges szegény gyermek továbbtanulásának elősegítése. Így lesz érthetővé Agócs tisztelendő úr felfogása. (Az elbeszélést válogató olvasással ismer-

tesse egy tanuló. Az alábbi három kis bekezdés kívánczik ide: 1. „... hát hun van azs megírva, hodzs mindenkinek muszáj urat nevelni a dzserekiből?”

2. „... Bújtam én a színbe, ólba, padlásra, de a boldogok zsi bongása minden reggel rám talált.”

3. „De azért a szeptember nekem a legszomorúbb hónapom marad erre az életre...”

Holló Korvin Lajos Ó, boldog gyermekkor c. elbeszélésének (Mai magyar írók elbeszélései, Válogatás az ált. iskolai tanulók számára, Móra Könyvkiadó, 1961.) ismertetésével tehetjük teljessé a foglalkozás első felét. Az utóbbi két elbeszélésben döntő szerepe van az édesanya áldozatos szeretetének. (Röviden, de ki kell aknáznunk ezeket a nevelési lehetőségeket is!) Az elbeszélés feldolgozásának módjaul a *Szeptemberi emlékek*-kel történő állandó összehasonlítás kínálkozik. (Éppen ezért jó, ha az ismertetést végző két tanuló együttesen készül fel a foglalkozásra.) A szereplő hősökre egyformán jellemző, hogy szegények, kitűnő tanulók, tovább akarnak tanulni és érezniük kell a gazdagok részvétlenségét. Hollós Korvin Lajos szereplő hőse pontosan megfogalmazza a kilátástalan gyermeki sorsot a letűnt társadalmi rendszerben. Az előzmények rövid ismertetését követően olvastassuk fel a befejező részt, kezdve ezzel a mondattal: „Mert annyit már megtanult e világból, hogy a gyermekek, némely kivételtől eltekintve, végzetesen egyedül vannak...”

2. óra

Érthető, ha a szomorú gyermeksors láttán nagy forradalmár költőnk, *József Attila* lelke valósággal felsír a *Tél* c. versében. (Kívánatos, hogy a foglalkozás 2. felének bevezetőjeképpen a tanár mutassa be a költőnek ezt a rövid, de felszabadulásunkat művészi módon előrevetítő költeményét.) A felszabadulással elhamvadt mindaz, ami „antik, ócska”, megszűnt ifjúságunk számára a kilátástalanság, és megnyílt előtte a továbbtanulás; a tervezés, a gondtalan nyaralás lehetősége.

Az úttörőtáborozásra vagy egyéb közösségi élményre vonatkozó beszámolóját, esetleg riportját felolvashatja egy-egy fejlettebb szakköri tag. (A leginkább megfelelő a tanár választja ki.)

A szocialista iskola derűs világát és a gondtalan vakációzás szépségét ábrázolja *Fekete István Tüskevár* c. regénye. Miután ez a könyv ajánlott olvasmány, a szakkör tagjai közül feltételezhetően többen is olvasták. A regény rövid feldolgozása tehát nem okozhat különösebb problémát. Hangsúlyozandónak tartjuk, hogy a múlttal szemben, amikor „végzetesen egyedül” és magára hagyatott volt a gyermek, most szerető gondoskodás veszi körül nemcsak otthonában, hanem az iskolában és iskolán kívül is. A cselekmény ismertetését annak a derűs fejezetnek a felolvasásával kezdjük, amely a regény bevezetőjét alkotja. Ugyancsak fel kell olvastatnunk a regénynek azt a rövid, de nevelési szempontból nagyon értékes befejezését is, amely a tanárváltozás és az új iskolaév megkezdését mutatja be.

Szocialista életünkben a társadalom és az iskolai közösség segítségére, védelmére siet minden gyermeknek, ha nehéz, esetleg szerencsétlen helyzetbe kerül. A közösségnek és a nevelőknek ezt a segítőkészségét ábrázolja *Szabó Magda Alarcosbál* c. regénye. (A könyv ismertetésére leánytanulók vállalkozzanak.) Mondanivalója elsősorban leánytanulóinknak szól. Az író meggyőzően hirdeti, hogy szocialista életünkben „sose szabad se szomorúnak, se csüggedtnek lennie senkinek”. A regény rövid ismertetését egészítsük ki az osztályközösség példaadó összeforrottságának a bemutatásával!) A 137. oldaltól: „Lenn hagytam a könyvemet — mondta Éva néni... a 140. oldalig.)

A foglalkozást *Várnai Zseni Tanulj ámulni, hazám ifjúsága* c. költeményének bemutatásával zárhatjuk. A vers művészi összegezése azoknak a felemelő lehetőségeknek, amelyeket a ma gyermeke magáénak vallhat. Felhívás is egyúttal az ifjúságunkra váró szép hivatás teljesítésére.

2. foglalkozás: *Az anya sorsa a múltban — a jelenben*

1. óra

Bevezetés: Mai foglalkozásunkon az édesanyára emlékezünk. A költők és írók segítségével számba vesszük mindazt, amit az édesanyától kapunk jószágban, gondoskodásban, meleg, odaadó és önfeláldozó szeretetben. Ebben a szóban: édesanya, benne lüktet életünk szépsége és az összetartozás ereje. Az *anya* szót irodalmunkban először az 1300-as évekből való Ó-Magyar Mária Siralomban olvashatjuk. Később kedveskedésként került eléje az *édes* melléknév.

Célkitűzés: Nagy költőink feledhetetlen sorokban állítanak emléket az édesanyának. Mai óránkon nagy művészeinknek az édesanyáról szóló vallomásaival foglalkozunk.

Megbeszélés: Idézzük fel először *Petőfinek* a már ismert *Füstbe ment terv* c. költeményét! (A kijelölt tanuló elmondja a verset, s ezt követi a rövid megbeszélés.)

Mindannyiunknak szól az, amit a költő ismert versében István öccsének üzen:

„S anyánkat, ezt az édes jó anyát

Ha elszólná tőlünk őt az ég.”

Ismerjük a költő életútját, s tudjuk, milyen sokszor kellett távol élnie édesanyjától. *Távolból* c. verse az édesanya iránti szeretet és hála gyönyörű vallomása. (Egy tanuló, aki erre előzetesen felkészült, elmondja a verset, s ezt tömör elemzés követi.)

Móra F. Kincskereső kisködmön c. művében is szépséges sorokat olvashatunk az édesanyáról. A *Hogy tanultam meg olvasni?* c. fejezetből a következő részletet olvassa fel egy tanuló: „Szeretném, ha ember lenne belőled, gyermekem — rezzentett ki apám abból a nagy hallgatagságból, amibe beleestem, míg ezeket elgondoltam. — ... s megcsókolom a szívemmel a ráncos kezet, mely e kígyóbetűt először mutatta meg nekem.”

Nemcsak az irodalom segít bennünket az édesanya iránti szeretetünk kifejezésében, hanem a művészetek más ágai is: a festészet, szobrászat és a zene. Mi most ez utóbbit szólaltatjuk meg. (Az összegyűjtött népdalok közül egynéhányat elénekelnék, esetleg hangszer kíséretében.)

2. óra

József Attila a proletár édesanya szenvedéssel teli sorsát, gyermekeiért vállalt áldozatos életét mutatja be több versében. *Anyám* c. verséből a fájdalmas múlt tárul elénk. A mindig csak lemondásra kényszerült proletár család körében mutatja be édesanyját a költő. — A korai halál gyakran volt a múltban a proletár anyák sorsa. *József Attila* édesanyja is korán meghalt. A költő *Mama* c. versében édesanyja iránti szeretetének állít halhatatlan emléket. (A szakkör tagjai Ruttkay Éva előadásában hanglemézzről hallgassák meg a költeményt! „A magyar líra gyöngyszemei”-sorozat VIII. lemeze.)

Hányszor hangzik el naponta segítségkérően, aggodalmat, örömet vagy szeretetet kifejezve ez a szó: *anyu*. Ismerkedjünk meg *Nadányi Zoltánnak* erről a szép, varázsos szóról írt versével! Címe: *Anyu*. (A kijelölt szakköri tag felolvassa a költeményt.)

Mindig nagy öröm, ha az édesanya iránti szeretet vagy hála megnyilatkozásaival találkozunk. Ilyenkor jólesően visszhangzanak bennünk azok a még el nem mondott szavak, amelyek a szívünkbe záródtak, amikor édesanyánk ott virrasztott betegágyunk mellett vagy amikor forrón magához ölelt bennünket. Ezek az érzések és szavak törnek fel a lelkünk mélyéből, ha *Várnai Zseni Csendes éj*, *Simon István Anyám leckéztet* és *Kovács Miklós, Alszik a forró cserepek alatt* c. költeményét halljuk. (Az utóbbi vers a Szegedi Fiatalok Antológiájából, 1959.)

Az édesanya iránti rajongás nagy festőinket, szobrászainkat is sok szép alkotás létrehozására készítette. (Vetítsük le a „Ki ez?” Művészettörténet képsorozatból a 7., 24., 71., 78. és 89. képet!)

Minden év májusában egy napon külön is ünnepeljük édesanyánkat, aki mindig azon fárad, hogy szebbé tegye gyermekei életét. (A foglalkozáson hallott versek alapján a szakkör tagjai műsorgetvet készítenek anyák napjára.)

3. foglalkozás: *A dolgozó ember sorsa a múltban – a jelenben*

1. óra

Bevezetés: Most azokat a művészi alkotásokat szólaltatjuk meg, amelyek a dolgozó ember sorsáról beszélnek. A múlt képei mellé odaállítjuk a jelenét. A képek elgondolkodtatók. Azon érdemes is elgondolkodnunk, hogy a múltban sok dolgozó ember nyomorúságos körülmények között élt, mégis tudott nagy célokért harcolni, sőt ezek érdekében áldozatot is hozott.

Célkitűzés: A felsorakozó művészi képek fényénél érzékelhetőbb a múlt és jelen közti különbség. A jelen jogos büszkeséggel tölthet el bennünket. A képek nyomán azt is észre kell vennetek, hogy a további építés, a holnap formálása felkészülést, lelkes, kitartó munkát követel tőletek.

Megbeszélés: A múlt sivársága talán népdalainkból csendül ki a leginkább szívhez szóló módon. Szólaltassuk meg a *Rongyos a házam teteje* c. népdalt! (A szakkör tagjai közösen éneklék, esetleg csak zümmögő kíséretet adva egy szólóénekesnek.) Az utolsó sorok a szegény *dolgozó paraszt* egész életútját bevilágítják:

„Bölcsőm kezdí szenvedését,
Csak a sírnál éri végét...”

A *cselédors* bemutatására *Illyés Gyula Puszták népe* c. művének egynéhány részletét olvastassuk fel! (1. r. 2. bek., 7. r. 2., 3. bek.) A megbeszélést a nevelő vezesse, és a 10. r. 9. bek.-ből olvassa fel az alábbi részt: „Szerentsésék éheztek, egyöntetűen és itthon egész szemérmetlenül. A velük egy fedél alatt lakó család is éhezett. — Gombát szedtek az erdőben, és azt ették. Amikor gomba nem volt, akkor az uradalmi cukorrépaföldekre jártak répalevelet lopni, és azt ették. Mert azért ettek mindennap, de oly keveset, hogy az talán még a rágással elpazarló erőt sem pótolta.”

József Attila Éhség c. versének bemutatása nyomán a szakkör tagjai beszéljék meg röviden a költeményben feltárt kiáltó ellentétet: a legnehezebb paraszti munka a cséplés, az ebéd mégis csak kenyér meg uborka.

A városban dolgozó ember sorsa sem volt könnyebb. Megrázó képekben igazolja ezt az ált. iskolák filmjegyzékében is szereplő *József Attila A város peremén* c. hangosfilm. (Beszerezhető az Iskolai Filmlölcsönzőből. Időtartama: 35–40 perc.) Ha a filmet nem sikerül megszerezni, akkor *József Jolán A város peremén* c. könyvét használjuk fel a proletariátus életének bemutatására. Feldolgozásra a 2. fejezet 1., 4. bekezdését, ill. a 6. fejezetet javasoljuk. Reprodukciókat is igénybe vehetünk. (Pl. Munkácsy: A rőzsehordó, Sztrájk; Nagy Balogh János: A kubikos; Mednyánszky: Az agyongyötört; Szőnyi István: Este.)

Azonban a nyomor, az embertelen sors nem bénította meg az igazságosabb társadalomért folytatott küzdelmet. Ezt teszi szemléletessé *Karikás Frigyes Békés találkozás* c. elbeszélése. (Beszéljük meg a két kubikos helyzetét, a csendőrökkel való találkozást és azt, hogy a szereplők miként lépnek rá a nyomorból kifelé vezető útra. A jelentősebb mozzanatokat olvassassuk fel! Pl. „Jól mondja maga azokról az írásokról, hogy megmondják őszintén az igazságot.”)

2. óra

A közelgő változást fejezi ki *Győri Imre Virrad* c. oratóriuma. (Magyar ünnepek c. kiadvány.) Szavalókórus előadásában különösen hatásos. A szakkör tagjai is bemutathatják. (Gondos előkészületet kíván.) Megbeszélhetjük a felszabadulási iskolai ünnepélyen való előadását is.

A felszabadult országban megindul az új élet. Vidám, bizakodással teli az emberek munkája. Ennek a munkának a ritmusát varázsolja elénk *Illyés Gyula Cserepezők* c. verse.

Gábor Andor A dolgozó magyarokhoz c. versében (*Új kor nyitánya* c. kötet) így köszönti a romokat eltüntető, hidakat újra felépítő dolgozó népet:

„Harcodat újra meg kell most kezdened,
Bort, búzát és boldogságot,
Azt ki kell még küzdened.”

Garai Gábor Evés c. költeményét hasonlítsuk össze *József Attila Éhség* c. versével! Az összehasonlítást az alábbi sorok szinte elkerülhetetlenné is teszik:

„... s ebédje már nem savanyú uborka volt,
... biztos rév a lét,
Hogy holnap is lesz munka és ebéd.”

(A vers a *Játék* KISZ-kiadvány 2. évf. 1. sz.-ban is megtalálható.)

Egy mai fiatal becsületes helytállását és példaadó munkakedvét vetíti elénk *Csepeli Szabó Béla Duna-parti románc* c. műve. Ebből vett szemelvény az új VI. osztályos tankönyv *A fiú és a gyár* c. olvasmánya. (A megbeszélést válogató olvasásra alkalpazzuk!)

A felszabadulás után a falusi dolgozók élete is megváltozott. Ezt mutatja be *Fodor András Új falu* c. verse. (Szavalat.)

A földeken a még szebb holnapért vidám munka folyik szerte az országban. Erről a munkáról így ír *Váci Mihály a Bontja zászlóit szülőföldem* c. versében:

„A völgyek meleg mellkasában
dobognak forró traktorok,
hallják meg szerte a hazában,
— itt is piros jövő buzog!”

4. foglalkozás: *Mai életünk irodalmunk tükrében* 2 óra

Bevezetés: Előző foglalkozásainkon népünk felszabadulás előtti sorsát idéztük fel és azokat a küzdelmeket, amelyeket a nép fiai sorsuk megváltoztatásáért folytattak.

„Mert hősök voltak, akik egykor
Véres csütörtök, vörös péntek
napján zászlóval a kezükben
tüntetni nyílt utcára léptek,
kemény volt harcuk.”

— írja róluk *Baranyi Ferenc Mert hősök voltak* c. versében. (Fiatal magyar költők, Diákkönyvtár, 1963.)

Az elmúlt 20 esztendő alatt is kemény küzdelem folyt gyárakban és szántóföldeken. Sokszor hősi volt a harc, hiszen új élet alapjait kellett leraknunk.

Célkitűzés: Ha a ma élő költők, írók alkotásaival foglalkoztok, még jobban megismeritek szocialista hazánk jelenét, népünk munkáját és a rátok váró feladatokat.

Megbeszélés: Dolgozó népünk munkája színes, gazdag élet bontakozott ki az új alapokon. Irodalmi alkotásainkban híven tükröződik ennek az új életnek minden gondja, öröme és szépsége. A dolgozó hétköznapiak meleg hangulata árad *Váci Mihály Mint a kenyér* c. verséből. (*Szegények hatalma* c. kötet.)

Munkánk, küzdelemünk célját fogalmazza meg a költő *Szabadság! Tégy gazdaggá minket!* c. versében (*Szegények hatalma* c. kötet), amikor ezt írja:

„Az emberiség tavasza virágozik.
— Sürögve, zsongva beporozni
virágait
miránk is vár a sor,
hogy kaptárunkba gyűljön
az egyenlő sejtekbe osztott,
illatozó nemzeti jólét.”

Legfőbb tennivalóinkat pedig így summázza a *Méltó hatalmat* c. költeménye:

„— csak az uralkodik, azé a hatalom,
az hódít hazát, jövőt, lelkeket,
kié az erkölcs, tudás, szorgalom, ...

a nép kielégülten, gazdagon
lássa be horizontját, a terepet,
meredek pályáit a szabadságnak,
a jogokat, kötelességeket,
melyeket vállalva — nekivághat,
hogy méltó hatalmát hódítsa meg.”

Mai életünk mindig újabb és újabb problémákat vet fel. Megoldásuk sokszor nagy erőfeszítéseket kíván. Életünk azonban csak a nehézségek leküzdése árán válik szebbé, tartalmasabbá. *Simon István* a *Ma és holnap* c. versében (*Gyümölcsoltó* c. kötet, 1964.) így ír ezekről a gondokról:

„Mikor gond, kétely, vágy, lelkesedés
azt zúgja, élni szép, s élni nehéz —
mikor a jövőt, hogy már rend legyen,
próbálgatjuk egy egész nemzetten . . .”

A szövetkezeti dolgozók munkájának sikeréről és szépségéről ír *Fekete István Lutra* c. regényében, amikor bemutatja a halász-szövetkezet tagjainak izgalmas küzdelmét a hatalmas harcsával. (30–33. oldalon.)

Sor kerülhet egy-két tanuló írásbeli beszámolójára is. A tanár által előkészített elbeszélés, riport, esetleg vers témája lehet mai életünk egy-egy problémája vagy egyéni terv és élmény.

Hogy mit vár mai életünk a felnövekvő nemzedéktől, azt *Váci Mihály Még nem elég* c. verse szinte programszerűen összefoglalja. A vers bemutatását követően részletesen is megbeszélhetjük a költő alábbi felhívásait:

„Nem elég fellobogni . . .
Nem elég álmódolni . . .
Nem elég a célt tudni . . .
Nem elég elindulni . . .
Nem elég jóra vágni,
a jót akarni kell!”

A foglalkozást énekkel fejezzük be! A mai életünkről szóló dalokat már ismerik a tanulók. (Pl. *Építők*: Weöres S.—Sugár R., V. o. énekkönyv, *Dal a népek egyetértéséről*: Bánki Gy., VIII. o. énekkönyv stb.).

(A felszabadulásunk 20. évfordulójára megjelenő prózai és verses alkotásokra külön is felhívjuk a figyelmet. Gazdag anyagot adnak majd mind az iskolai ünnepély megrendezéséhez, mind a szakköri munkához. Kísérjük figyelemmel a napilapok irodalmi és a *Köznevelés* könyvismertetési rovatát! — Az évforduló alkalmából kiállításokat is rendeznek, és dokumentumfilm is készül. Ezek megtekintése és megbeszélése is értékes formája lehet a szakköri munkának.)

Javasoljuk, hogy a szakkör az évforduló tiszteletére rendezzen egy *vetélkedőt* az iskola többi tanulója bevonásával és természetesen a nevelőtestület segítségével. Itt azoknak a kiemelkedő eredményeknek az ismerete alapján vetélkednének, amelyeket az elmúlt 20 esztendőben az irodalomban és más művészetekben, továbbá a tudományban, iparban, kereskedelemben és a mezőgazdaságban elértünk.

A fentiekben ismertetett foglalkozások anyaga természetesen bővebb, mint az, amit egy-egy órán feldolgozhatunk. Ezzel a válogatás lehetőségét kívánjuk biztosítani. Az új utasítás értelmében szakköri foglalkozás hetenként is tartható. Ebben az esetben az egész anyag feldolgozása is megvalósítható. Arra is gondoltunk: ha a szakkör-vezetők ebben a tanévben nem dolgoznak fel minden témakört, akkor már a következő évi munkájuk megkönnyítéséhez is hozzájárultunk.

Szeged város magyar szakos tanárai alkotó munkaközösségének tagjai
(dr. Szörényi Józsefné, Kovács Béláné, dr. Zoltán Ferencné)